

ELEKTRONICKÉ STUDIJNÍ OPORY A JEJICH HODNOCENÍ STUDENTY PEDAGOGICKÉ FAKULTY

JANSKÁ Lenka, ČR

Resumé

Článek předkládá výsledky výzkumného šetření realizovaného na Pedagogické fakultě UP v Olomouci. Výzkumné šetření se zabývalo vnímáním elektronických studijních opor studenty prvních ročníků PdF UP v Olomouci. Výzkumné šetření zjišťovalo, jaké informační zdroje studenti během studia užívají. Ověřovalo, zda se studenti setkali s elektronickými studijními oporami a jejich spokojenost s nimi. Zjišťovalo preference studentů klasických studijních materiálů či elektronických studijních opor.

Klíčová slova: Elektronické studijní materiály, e-learning, hodnocení studentů pedagogické fakulty

ELECTRONIC LEARNING MATERIALS AND THEIR EVALUATION OF STUDENTS FACULTY OF EDUCATION

Abstract

The article presents results of research realized at Faculty of Education Palacky University in Olomouc. The research dealt with perceptions of electronic learning materials the first year students PdF UP in Olomouc. Research was questioned on the information sources used by students during their studies. Verify whether the students met with electronic learning support and their satisfaction with them. It was examined students' preference for classical learning materials or electronic learning materials.

Key words: Electronic learning materials, e-learning, evaluation of students Faculty of Education

Úvod

Vzhledem k tomu, že žijeme v době rozmachu moderních technologií, většina komunikace a získávání informací probíhá elektronickou formou. Tímto trendem se ubírá i vývoj společnosti. E-learning je předávání znalostí a informací elektronickou formou, koresponduje tedy tento typ výuky se současným trendem společnosti. Ještě donedávna byl doménou distanční formy vzdělávání, ale nyní zasahuje i do prezenční formy studia. To jasně ukazuje důležitost elektronických studijních opor. Pohledy na e-learning mohou být různé, jak mezi studenty tak mezi učiteli. Slabinou pro rozšíření e-learningu je jeho znalost učitelů a jejich kompetence pracovat s ním. Problémy jsou již ve studiu budoucích učitelů na vysokých školách, kde nejsou dostatečně připravováni na využívání e-learningu (Sak, P., 2007).

1. Elektronické studijní materiály

Elektronická studijní opora je plně elektronický, hypertextový interaktivní studijní materiál, vytvořený pro potřeby realizace distančního vzdělávání formou e-learningu. Je sestavena tak, aby studentům umožnila snadnou orientaci v učební látce, a to využitím hypertextového uspořádání textu a využitím širokého spektra multimediálních prvků,

kteří mají za cíl stimulovat co nejvíce složek studentova vnímání. Opora by tedy neměla obsahovat pouze text, ale i prvky, které upozorňují na důležité pojmy, měla by studujícího průběžně motivovat a udržet jeho pozornost obrázky, videosnímky, zvukovými záznamy apod. (Klement, M., 2011)

Elektronická studijní opora se vyvinula z klasických studijních opor (učebnice, skriptas apod.) má tedy stejnou strukturu, ale obsahuje některé rozdílné prvky. U klasických studijních opor je hlavní prvek „psaný“ text, u elektronických studijních opor jsou to prvky multimediálního charakteru s vysokým podílem interaktivity. Elektronická studijní opora se tedy skládá ze tří částí:

- 1) statické prvky – forma „psaného“ textu: tvořeny textem, který je členěn dle zásad distančního vzdělávání do samostatných částí: obsah, úvod, přehled použitých symbolů, závěr, použitá literatura, klíč, rejstřík, slovníček pojmů, přílohy. Verbální složka je vyjádřena formou psanou, obrazová složka textu je vyjádřena pomocí obrázků, grafů, schémat, diagramů. Symbolická složka je prezentována pomocí symbolů, matematických vztahů, piktogramů, ikon apod.
- 2) Dynamické prvky – představují multimediální či interaktivní část elektronické studijní opory a mohou vhodně doplňovat či plně nahrazovat některé části „psaného“ textu. Tyto prvky jsou charakteristické tím, že není možné je šířit jinou formou než elektronickou.
- 3) Verifikační a evaluační aparát – Tyto prvky zajišťují zpětnou vazbu mezi vyučujícím a vyučovaným, ale také mohou sloužit k autoevaluaci studentových studijních výsledků. Jsou tvořeny např. krátkými úkoly, dlouhými úkoly, kontrolními otázkami, shrnutím apod. Je možné je vyjadřovat slovně pomocí textu, nebo pomocí některého z dynamických prvků. (Klement, M., 2012)

2. Popis výzkumného šetření

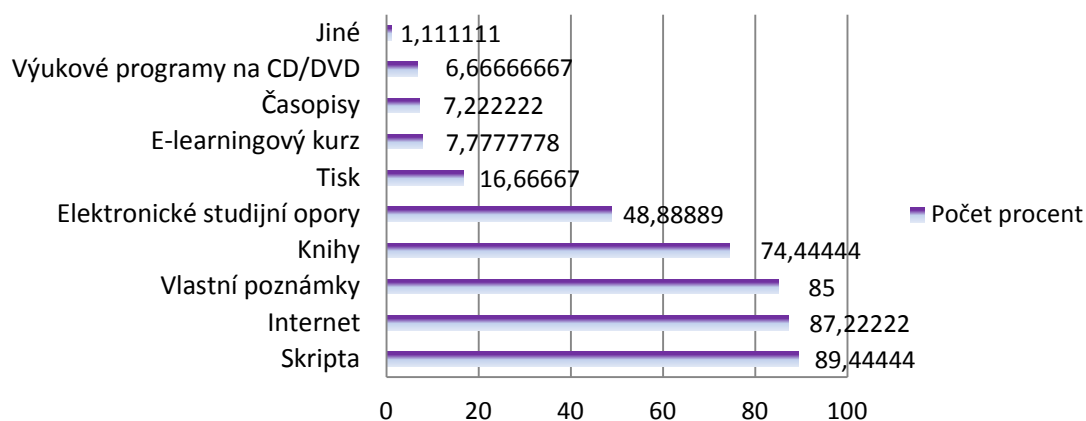
Výzkumné šetření je zaměřeno na názory studentů Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci na elektronické studijní materiály. Výzkumné šetření jsem realizovala v květnu 2013 na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Šetření bylo zaměřeno na studenty prvních ročníků různých oborů v bakalářských studijních programech v prezenční formě studia. Cílem bylo zjistit, zda se studenti setkali s elektronickými studijními oporami a zda jsou s nimi spokojeni. Ověřit, zda studenti preferují učení spíše pomocí klasických tištěných studijních materiálů nebo pomocí elektronických studijních opor a zda se tato preference odlišuje podle studijního oboru. Dále se ověřovalo, zda studenti technického a matematického zaměření preferují spíše elektronické studijní materiály před klasickými tištěnými materiály. Otázkou také bylo, jaké informační zdroje studenti používají při studiu a v jakém rozsahu. Jako výzkumnou metodu jsem použila vlastní dotazník, který zde není uveden kvůli nedostatku prostoru. Ke zpracování dat byly použity metody: analýza rozptylu, korelace a test nezávislosti chí- kvadrát (Chrásková, M., 2007).

Výzkumný vzorek tvořilo 180 studentů, z toho 143 žen a 37 mužů. Studenti prvních ročníků prezenčního bakalářského studia oborů: Matematika se zaměřením na vzdělávání, Základy technických věd a informačních technologií se zaměřením na vzdělávání, Učitelství pro 1. stupeň základních škol, Vychovatelství, Pedagogika - veřejná správa, Logopedie, Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání a Český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání. Studenty jsem dále rozdělila podle příbuznosti oborů do 4 skupin: a) Matematika + Technická a informační výchova, b) Učitelství 1. stupně, c) Vychovatelství + Pedagogika + Logopedie, d) Společenské vědy + Český jazyk.

3. Výsledky výzkumného šetření

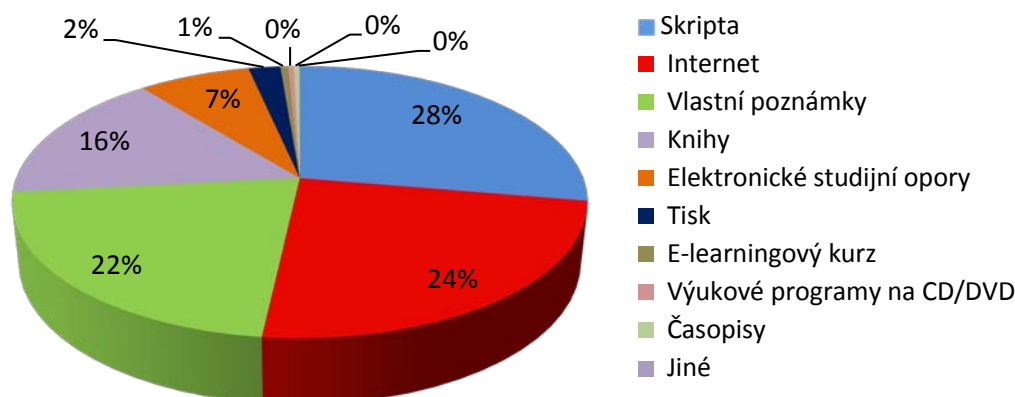
V dotazníkovém šetření studenti měli uvést, jaké informační zdroje používají během studia na univerzitě a uvést procentuální podíl využití jednotlivých zdrojů. Zaokrouhlené výsledky ukazuje Graf 1 a Graf 2.

Počet studentů, využívající informační zdroje

Graf 1

Procentuální podíl využití jednotlivých informačních zdrojů

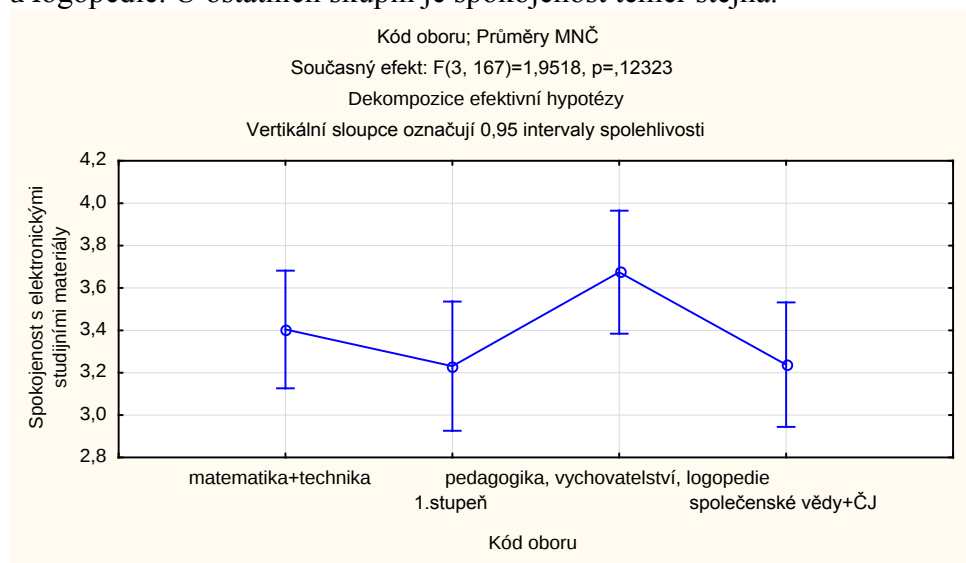

Graf 2

V otázce, zda studenti znají pojem Elektronické studijní materiály, odpovědělo 165 studentů ANO, tedy necelých 92 % studentů zná tento pojem. V této otázce nebyly statistické rozdíly mezi odpověďmi studentů jednotlivých skupin oborů ani mezi pohlavím. Celkem 109 studentů se s elektronickými studijními materiály setkala při studiu na vysoké škole, 2 studenti jen při studiu na střední škole, 59 studentů se s nimi setkala zároveň na vysoké i střední škole a 10 studentů uvedlo, že se s nimi vůbec nesetkalo.

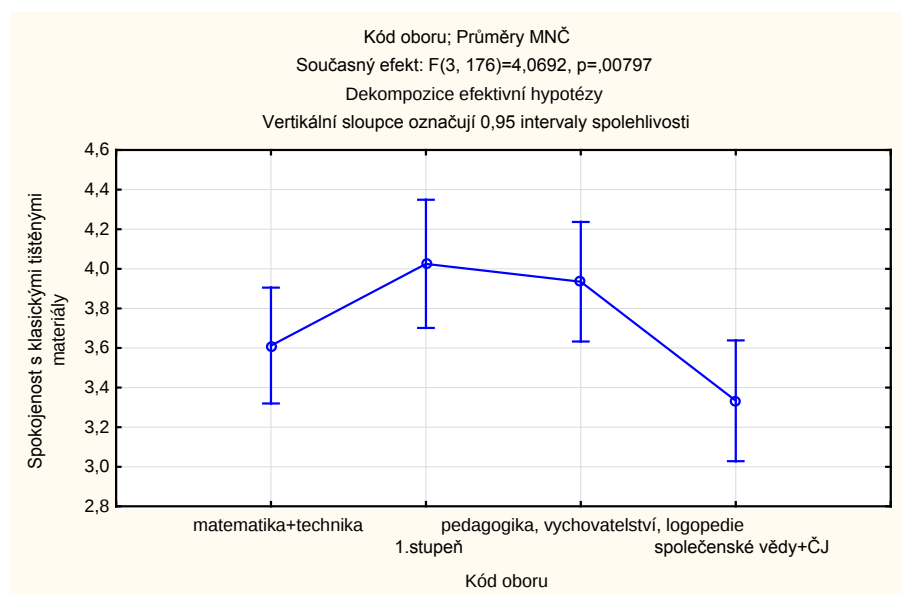
Spokojenost studentů s elektronickými studijními materiály na škále od 1 – 5 (1 = nejhorší, 5 = nejlepší) vyšla průměrně na 3,39. Spokojenost žen je 3,44 a průměrná spokojenost mužů činí 3,19. Ve spokojenosti s elektronickými studijními oporami není rozdíl mezi pohlavím. Spokojenost studentů podle příbuznosti oborů dokládá Tabulka 1, kde nejvíce

s elektronickými studijními oporami jsou spokojeni studenti vychovatelství, pedagogiky a logopedie. U ostatních skupin je spokojenost téměř stejná.

Tabulka 1

Průměrná spokojenost s klasickými tištěnými materiály na škále od 1 – 5 vyšla na 3,72. Průměrná spokojenost žen s těmito materiály je 3,87 a průměrná spokojenost mužů činí 3,14. Je zde tedy rozdíl mezi pohlavími. Významné rozdíly ve spokojenosti studentů s klasickými tištěnými materiály podle příbuznosti oborů dokládá Tabulka 2. Nejvíce spokojeni s těmito materiály jsou studenti učitelství pro 1. stupeň a nejméně spokojeni jsou studenti společenských věd a českého jazyka. Z korelačního vztahu spokojeností mezi elektronickými studijními materiály a klasickými tištěnými materiály vyplývá, že studenti hodnotili spokojenost u obou prvků stejně vysoko. Studenti tedy jsou spokojeni jak s elektronickými studijními oporami, tak s klasickými tištěnými materiály.

Tabulka 2

V otázce preference učení pomocí klasických tištěných opor nebo pomocí elektronických studijních materiálů vyšlo, že 117 studentů (tedy 65 % respondentů)

upřednostňuje spíše učení pomocí klasických tištěných materiálů. Pouze 11 studentů uvedlo (tedy 6,11 %), že preferuje učení pomocí elektronických studijních opor. A 51 studentů (28,33 %) nemá vyhraněný typ. Rozdíly mezi pohlavími v této otázce ukazuje kontingenční tabulka (Tabulka 3) a souhrnná tabulka četností (Tabulka 4). Rozdíly mezi obory uvádí Tabulka 5 a Tabulka 6.

Kontingenční tabulka Četnost označených buněk > 10			
Preference učení	Pohlaví Ž	Pohlaví M	Řádk. součty
Klasické studijní materiály	104	13	117
Newyhraněný typ	34	17	51
El. studijní materiály	4	7	11
Vš.skup.	142	37	179

Tabulka 3

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti Četnost označených buněk > 10 Pearsonův chí-kv. : 23,8912, sv=2, p=.000006			
Preference učení	Pohlaví Ž	Pohlaví M	Řádk. součty
Klasické studijní materiály	92,8156	24,18436	117,0000
newyhraněný typ	40,4581	10,54190	51,0000
El. studijní materiály	8,7263	2,27374	11,0000
Vš.skup.	142,0000	37,00000	179,0000

Tabulka 4

Kontingenční tabulka Četnost označených buněk > 10				
Preference učení	Kód oboru matematika+tec hnika	Kód oboru 1.stupeň	Kód oboru pedagogika, vychovatelství, logopedie	Kód oboru společenské vědy+ČJ
Klasické studijní materiály	22	35	31	29
newyhraněný typ	21	4	14	12
El. studijní materiály	6	1	1	3
Vš.skup.	49	40	46	44

Tabulka 5

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti Četnost označených buněk > 10 Pearsonův chí-kv. : 19,6477, sv=6, p=.003199					
Preference učení	Kód oboru matematika+tec hnika	Kód oboru 1.stupeň	Kód oboru pedagogika, vychovatelství, logopedie	Kód oboru společenské vědy+ČJ	Řádk. součty
Klasické studijní materiály	32,02793	26,14525	30,06704	28,75978	117,0000
Newyhraněný typ	13,96089	11,39665	13,10615	12,53631	51,0000
El. studijní materiály	3,01117	2,45810	2,82682	2,70391	11,0000
Vš.skup.	49,00000	40,00000	46,00000	44,00000	179,0000

Tabulka 6

Závěr

Ve výzkumném šetření bylo zjištěno, že studenti prvních ročníků PdF UP nejvíce využívají skripta, internet, vlastní poznámky a knihy jako informační zdroje ke svému studiu. Pojem elektronické studijní materiály zná 92 % studentů a 94 % studentů se s nimi setkala na střední či vysoké škole. Rozdíl mezi těmito dvěma údaji je způsoben tím, že pojem elektronické studijní materiály byl některým studentům neznámý, ale při vyplňování dotazníku zjistili, že tento typ materiálů v průběhu studia využívali. Průměrná spokojenost studentů s elektronickými studijními materiály a klasickými studijními materiály je téměř stejná. Dále se ukázalo, že 65 % studentů preferuje učení spíše pomocí klasických tištěných materiálů. Je možné určit, že studenti matematického a technického zaměření více než ostatní studenti preferují učení pomocí elektronických studijních materiálů nebo nemají vyhraněný typ. I když studenti uvedli, že používají raději klasické tištěné studijní materiály, 83 % respondentů by chtělo elektronické studijní materiály užívat nadále při studiu.

Literatura

- 1 KLEMENT, M., CHRÁSKA, M., DOSTÁL, J., MAREŠOVÁ, H. *E-learning - elektronické studijní opory a jejich hodnocení*. Olomouc: Gevak, 2012, 341 s. ISBN 978-80-86768-38-0.
- 2 KLEMENT, M., *Přístupy k hodnocení elektronických studijních opor určených pro realizaci výuky formou e-learningu*. Olomouc: Velfel, 2011, 124 s. ISBN 978-80-87557-13-6.
- 3 SAK, Petr. *Člověk a vzdělání v informační společnosti*. Praha: Portál, 2007, 290 s. ISBN 978-80-7367-230-0
- 4 CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.

Lektoroval: **doc. PhDr. Miroslav Chráska, Ph.D.**

Příspěvek vznikl v rámci řešení projektu GA ČR č. PdF_2013_027 s názvem „Elektronické studijní materiály a jejich vnímání studenty pedagogické fakulty“.

Kontaktní adresa:

Lenka Janská, Mgr.,
Ústav pedagogiky a sociálních studií,
Katedra technické a informační výchovy, Pedagogická fakulta UP, Žižkovo nám. 5, 771 40 Olomouc,
ČR, tel. 00420 585 635 819,
e-mail: janska.upol@seznam.cz